

Text: Ner Mitzvah, Maharal

Rabbi Jehuda LOEW ben Bezalel "Maharal of Prague" (1525-1609)

Rabbi Jehuda LOEW, "Maharal of Prague" (1525-1609), in front of Prague City Hall

1. Maharal, Ner Mitzvah

הנצחון ע"י כהונה וקדושת קה"ק:

Section 1

ולא נשאר רק פך אחר קטון שהיה מונח בחותם של כהן גדול. כי כהן גדול יש לו קדושה על קדושה, כי כהן גדול נכנס לפני ולפנים הקדשים, וזה קדושה על קדושה, ומצד זה אין ליונים כח על ההיכל. ובשביל מעלה זאת, שהיא קודש הקדשים, לא היו יכולים לשלוט יון באותו פך קטון שהיה בחותמו ובהסתר של כהן גדול. כי באות הה"א של היכל שיש בה הצירי יש יו"ד נחה, והיא יו"ד נעלמת שנשמע בקריאת הצירי. והוא מורה על מעלה עליונה נסתרת שיש בהיכל, והיא מעלת קודש הקדשים. ובה לא שלטו היונים, כי היו"ד שהיא נח נעלם מורה על קודש הקדשים שהוא נסתר ונעלם בהיכל, ושם לא שלטו על קודש הקדשים שהוא נסתר. אבל הכהן שולט אף על קודש הקדשים, שהרי כהן גדול נכנס לקודש הקדשים. לכך כהן הוא במספר היכל עם יו"ד הנעלמת שהיא כנגד קודש הקדשים, ולפיכך היה נשאר פך קטון מונח בחותמו של כהן גדול שלא שלטו שם יונים. כי ההיכל כל אותיות שלו כנראה שהם כתובים, רק היו"ד שהיא נח נעלם שהוא בהסתר. והיו"ד מורה על מדרגה קדושה, כי העשירי הוא קודש בכל מקום (ויקרא כז, לב). והיו"ד הנחה בצירי שתחת הה"א, מורה על קדושה נעלמת נסתרת, והיא מדרגת קודש הקדשים שהוא נסתר, וזה לא מצאו היונים. אבל כהן במספר ע"ה והוא נכנס בנסתר ובנגלה של היכל, ולפיכך היה פך קטון שהיה מונח בהצנע של כהן גדול:

Section 2

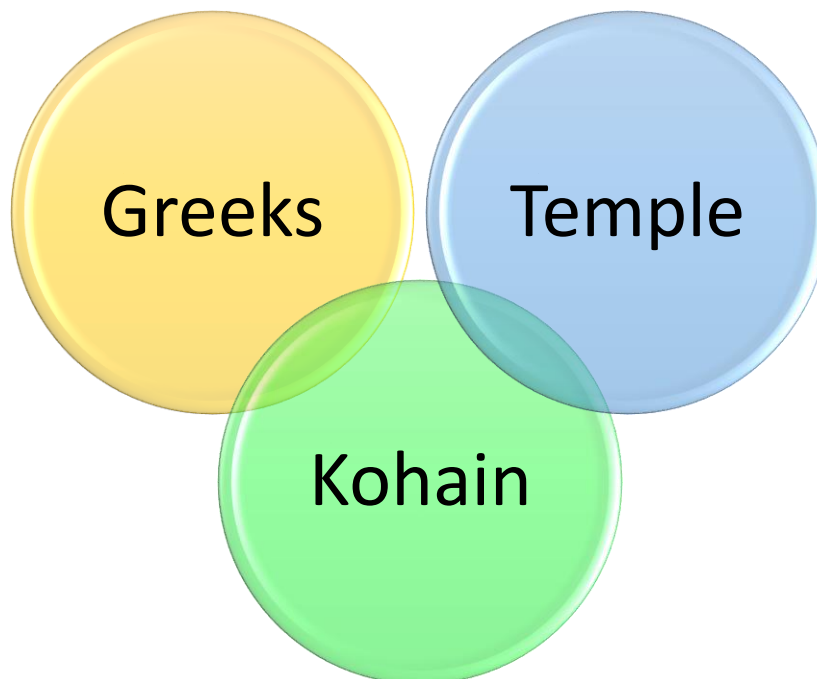
ולא היה בו להדליק אלא יום אחד ונעשה נס להדליק בו ח' ימים, כי אלו ח' ימים שנעשה נס באור, דבר זה בא ממעלת קודש הקדשים ששם לא שלטו היונים במעלתו שיש לו, והוא הצנע של כהן גדול. ולכך הדליקו בו ח' ימים, כי קודש קדשים הוא אחר שבעה וזהו השמיני. ולמה קודש הקדשים אחר שבעה, כי הנהגת עולם הטבע הוא תחת מספר ז', כי בז' ימים נברא העולם הזה הטבעי, ולפיכך מה שאחר הטבע הוא תחת מספר שמונה, שמונה הוא אחר ז' ימי הטבע. ולכך המילה שהיא על הטבע, שהרי לפי הטבע

האדם נולד ערל, וזה מפני כי הטבע נותן שיהיה ערל, והמילה הוא על הטבע, ולכך המילה ביום הח'. ומפני שכל דבר שהוא קדוש והוא נבדל מן הטבע שהיא גשמית חמרית, ולכך קודש הקדשים שהוא נבדל לגמרי הוא גם כן אחר הטבע:

Section 3

ודבר זה רמזו חכמים במדרש: **ויקרא רבה כא, ה** (בזאת יבא אהרן אל הקדש)... **ויקרא טז, ג** (בזכות המילה שנאמר בה) **בראשית ז, י** (זאת בריתי אשר תשמרו וכו'... נכנס אהרן אל הקודש, ובאור זה, כי לא היה ראוי בן אדם חמרי לכנוס אל מקום שהוא קודש קדשים נבדל מן הגשמי החמרי אם לא שיש באדם המילה שהוא על הטבע גם כן, ובזכות זה היה נכנס אל קודש הקדשים שהוא קודש נבדל מן הטבע. ולכך בקודש היו הארון והתורה שהיא שכלית בלתי גשמי. והתורה נתנה גם כן אחר הז', שהרי כתיב **דברים טז, ט** (שבעה שבעת תספר לך כו', ואחר ז' שבועות ביום החמישים נתנה התורה, וכן מזמור **תהילים קי"ט** (אשרי תמימי דרך וכו', הוסד על התורה והולך בתמניא אפי כמו שבארנו למעלה. ובהיכל עצמו היה המנורה ובה שבעה נרות, אבל בקודש הקדשים היה התורה והארון שהוא האור עצמו, לכך נקרא ארון מלשון אור, שהתורה היא אור והיא השמינית, ומשם בא הנס של ח' נרות חנוכה. וכבר בארנו כי נשאר פך אחד קטון שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, וידוע כי כהן גדול הוא משמש בשמונה בגדים, וכל זה בשביל מעלתו שיש לו מדרגה הח'. וכאשר טמאו היונים את ההיכל וטהרו אותו מן הטומאה וחזרה הקדושה מן מדרגה שהיא שמינית, ולכך נעשה הנס ח' ימים:

Framework

7th Dimension

8th Dimension

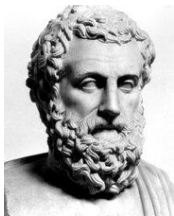

2. Talmud Bavli, Bava Basra 99a

Rabbi Levi, as Rabbi Levi said, and some say it was Rabbi Yoḥanan who said: **This matter is a tradition handed down to us by our ancestors: The space occupied by the Ark of the Covenant and the cherubs is not included in the measurement of the Holy of Holies in which it rested, as miraculously it did not occupy any space at all.**

דאמר ר' לוי ואיתימא רבי יוחנן
דבר זה מסורת בידינו מאבותינו
מקום ארון וכרובים אינו מן
המדה

Who are Greeks?

3. Seder Olam Perek 32

סדר עולם

(יג) והצפיר השעיר מלך יון ונו' הוא המלך הראשון (דניאל ח כא) , ו] ועמד מלך גבור ונו' וכעמדו תשבר ונו' (שם יא ג) , הוא אלכסנדרוס מקדון שמלך י"ב שנה , יב) עד כאן היו הנביאים (יד) מתנבאים ברוח הקדש , מכאן ואילך , הט אונך ושמע דברי חכמים (משלי כב יז) ,

4. Kisvei HaRamban, Maamar Toras H' Temimah, page 147

ונתברר עוד חדוש העולם ע"י משה בקריעת ים סוף והמן וכו'. כי לדברי המאמין בקדמות אם ירצה האל לקצר כנף הזבוב או להאריך רגל הנמלה אינו יכול. וכו'.

ומכאן תראה **אכזריות ראש הפילוסופים (אריסטו) ימ"ש**, שהוא מכחיש כמה דברים שראו רבים וראינו אמיתתם ונתפרסמו בעולם ובאותן זמנים קדמונים כגון ימי משה היו נודעים לכל. כי החכמות באותו הדור היו כלן רוחניות כגון עיני שדים ומכשפים וכו'. **לפי שמחמת קרבנתם לבריאת העולם ולמבול לא היה אדם מכחיש בחדוש העולם** ולא ממרה באלוה. אלא שהיו מבקשים תועלת מצד עבודת כוכבים ומזלות וכו'. וכאשר קמו היוונים עם חדש שלא נחלו חכמה קם האיש הידוע (אריסטו) ולא האמין רק במורגש וחפש חכמות מורגשות והכחיש הרוחניות. ואמר שאין שדים ומעשה הכשפים שקר. ודבר ידוע שאין כן **ומ"מ בזמן משהלא היה שום אפיקורס כופר באלו (שדים ורוחניים) ורק הנבואה היתה בספק אצל האומות...**

5. Vayikra 16:8

טז, ח וַנִּתֵּן אֶתְרוֹן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, גְּרִלֹת--גְּוֹרֵל אֶחָד לְה' וְגוֹרֵל אֶחָד לְעִזָּאֵזֶל.

6. Ramban, Vayikra 16:8

(ח) וגורל אחד לעזאזל - הר גבוה צוק קשה שנאמר (בפסוק כב) ארץ גזרה, לשון רש"י. ובתורת כהנים (פרק ב ח), לעזאזל, למקום הקשה שבהרים, יכול בישוב, תלמוד לומר המדברה, ומנין שיהא צוק, תלמוד לומר אל ארץ גזרה. ולפי זה יהיה פירוש מלת "לעזאזל" לקשה, והוא כפול הז"ן כמו עזוז וגבור (תהלים כד ח):

ור"א כתב אמר רב שמואל אף על פי שכתוב בשעיר החטאת שהוא לשם, גם השעיר המשתלח הוא לשם. ואין צורך, כי המשתלח איננו קרבן, שלא ישחט. ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל תדע סודו וסוד שמו, כי יש לו חברים במקרא, ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש תדענו. והנה ר"א נאמן רוח מכסה דבר, ואני הרכיל מגלה סודו שכבר גלו אותו רבותינו ז"ל במקומות רבים:

אמרו בבראשית רבה (סה י) ונשא השעיר עליו (להלן פסוק כב), זה עשו שנאמר (בראשית כז יא) הן עשו אחי איש שעיר, את כל עונותם, עונות תם שנאמר ויעקב איש תם (שם כה כז):

ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו), לפיכך היו נותנין לו לסמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם, שנאמר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, גורלו של הקדוש ברוך הוא לקרבן עולה, וגורלו של עזאזל שעיר החטאת וכל עונותיהם של ישראל עליו, שנאמר ונשא השעיר עליו. ראה סמאל שלא נמצא בהם חטא ביום הכפורים, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבון כל העולמים יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת שבשמים, מה מלאכי השרת יחפי רגל כך הן ישראל יחפי רגל ביום הכפורים. מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ושתייה כן ישראל אין בהם אכילה ושתייה ביום הכפורים. מה מלאכי השרת אין להם קפיצה כן ישראל עומדין על רגליהם ביום הכפורים. מה מלאכי השרת שלום

מתווך ביניהם כך הן ישראל שלום מתווך ביניהם ביום הכפורים. מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך הן ישראל נקיים מכל חטא ביום הכפורים. והקדוש ברוך הוא שומע עדותן של ישראל מן הקטיגור שלהם ומכפר על המזבח ועל המקדש ועל הכהנים ועל כל עם הקהל שנאמר וכפר את מקדש הקדש וגו', ע"כ אגדה זו. והנה הודיענו שמו ומעשהו:

וזה סוד הענין, כי היו עובדים לאלהים אחרים, הם המלאכים, עושים להם קרבנות והם להם לריח ניחוח כענין שנאמר (יחזקאל טז יח ט) ושמי וקטרתי נתת לפניכם, ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך ונתתיהו לפניכם לריח ניחוח ויהי נאם ה' אלהים. ואתה צריך להתבונן בכתוב במקרא ובמסורת:

והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם, אבל צוה הקדוש ברוך הוא ביום הכפורים שנשלח שער במדבר לשר המושל במקומות החרב, והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כחו יבא חורב ושממון כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות והפירוד והחרב, והכלל נפש לגלגל מאדים, וחלקו מן האומות הוא עשו שהוא עם היורש החרב והמלחמות, ומן הבהמות השעירים והעזים, ובחלקו עוד השדים הנקראים מזיקין בלשון רבותינו, ובלשון הכתוב (להלן יז ז) שעירים, כי כן יקרא הוא ואומתו שער. ואין הכונה בשער המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה, אבל שתהיה כוננתו לעשות רצון בוראנו שצונו כך:

והמשל בזה, כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה תן מנה אחת לעבדי פלוני, שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו, רק הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו, ושמן זה מצותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו, ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה שיספר בשבחו ולא בגנותו:

...

ומפני זה אמרו רבותינו (ת"כ פרק יג ט) ואת חקותי (להלן יח ד), דברים שיצר הרע מקטר בהם ואומות העולם משיבין עליהם, לבישת שעטנז ופרה אדומה ושעיר המשתלח. ולא מצאו בקרבנות תשובה לאומות העולם עלינו, כי הם על אישי ה', אבל בשעיר המשתלח ישיבו עלינו, כי יחשבו שאנו עושים כמעשיהם. וכן בפרה אדומה, מפני שהיא נעשית מחוץ למחנה, וענינה דומה לענין שעיר המשתלח להעביר רוח הטומאה, כענין שנאמר בעתיד (זכריה יג ב) את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ומזה תבין טעם כבוס בגדי המשלח את השעיר לעזאזל והשורף את הפרה, ומה שהזכירו רבותינו (זבחים קד א) בכבוס הבגדים של פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים:

והנה רמז לך ר"א שתדע סודו כשתגיע לפסוק ולא יזכור עוד את זבחיהם לשעירים. והמלה מורכבת, וחביריה רבים. והנה הענין מבואר, זולתי אם תחקור מה ענין לשכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן. וזה יודע ברוחות, בחכמת נגרומנסי"א, ויודע גם בשכלים, ברמזי התורה למבין סודם, ולא אוכל לפרש. כי היינו צריכים לחסום פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היוני אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים, כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת:

Who are the Kohanim?

7. Talmud Bavli, Nedarim 35b

איבעיא להו הני כהני שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא למאי נפקא מינה למודר הנאה אי אמרת דשלוחי דידן הוו הא מהני ליה ואסור ואי אמרת שלוחי דשמיא שרי מאי

GEMARA: A dilemma was raised before the Sages: **Are these priests our agents or agents of Heaven** when they perform the Temple service? The Gemara elaborates: **What is the practical difference** whether they are our agents or God's agents? The Gemara answers: The difference is with regard to **one prohibited by vow from deriving benefit** from another. **If you say that the priests are our agents, don't** the priests provide **benefit** for the one for whom benefit is forbidden by vow, **and** therefore, sacrificing that person's offering is **prohibited? And if you say that they are agents of Heaven, it is permitted. What is the status of priests?**

8. Talmud Bavli, Gittin 58a

Rav Yehuda says that Rav says: There was an incident involving the son and the daughter of Rabbi Yishmael ben Elisha the High Priest, who were taken captive and sold into slavery to two different masters. After some time the two masters met in a certain place. This master said: I have a male slave whose beauty is unmatched in all of the world, and that master said: I have a female slave whose beauty is unmatched in all of the world.

The two masters said: **Come, let us marry these two slaves to one another and divide the children** born to them between us, as they will certainly be very beautiful. They secluded them in a room. **This one, the son, sat in one corner, and that one, the daughter, sat in the other corner. He said: I am a priest and the descendant of High Priests. Shall I marry a female slave? And she said: I am the daughter of a**

אמר רב יהודה אמר רב מעשה בבנו ובבתו של ר' ישמעאל בן אלישע שנשבו לשני אדונים לימים נזדווגו שניהם במקום אחד זה אומר יש לי עבד שאין כיופיו בכל העולם וזה אומר יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיופיה

אמרו בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בוולדות הכניסום לחדר זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה זה אומר אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה

priest and the descendant of High Priests. Shall I be married to a male slave? And they wept all through the night.

When dawn arrived they recognized each other and saw that they were brother and sister. They fell on each other and burst into tears until their souls departed due to their great distress. **And with regard to them and others like them, Jeremiah lamented: “For these things I weep; my eye, my eye runs down with water”** ([Lamentations 1:16](#)).

Reish Lakish says: There was **an incident involving a certain woman named Tzafenat bat Peniel**. And why was she called this? She was called **Tzafenat** because **they would all gaze [tzofin] at her beauty**, and she was called **bat Peniel** because she was **the daughter [bat] of the High Priest who served in the innermost sanctum [lifnai velefnim]** of the Temple.

And it happened that she was taken captive and **her captor abused and raped her all night. The next day he dressed her in seven garments and took her out to sell her. A certain man who was especially ugly came and said to the man who was selling her: Show me her beauty. He said to him: Good-for-nothing, if you wish to buy her then buy her, for there is no beauty like hers in all of the world.**

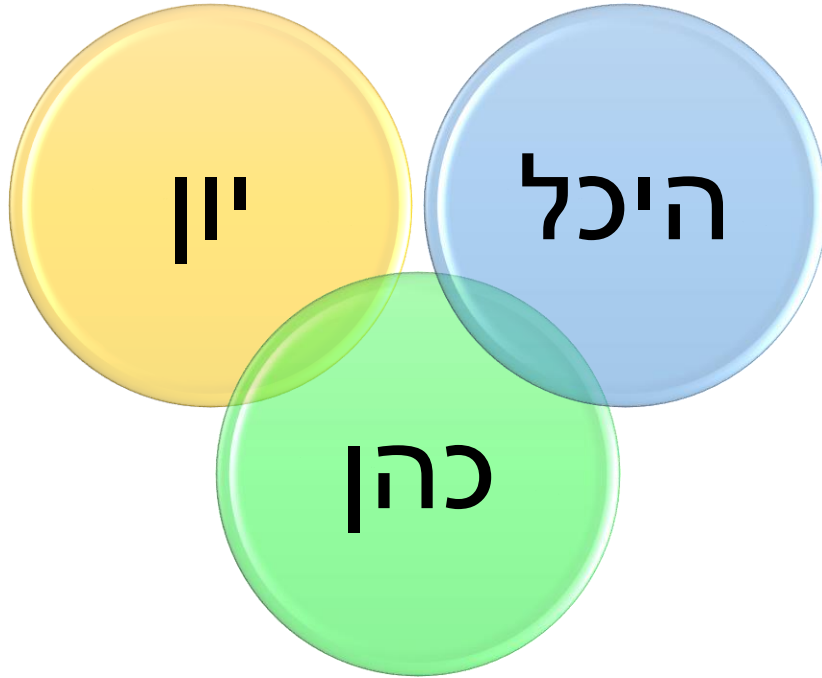
The potential buyer **said to the seller: Even so, I wish to see for myself. He removed the six outermost garments, and she herself tore the seventh, and rolled in ashes. She said before God: Master of the Universe, even if You have shown no pity to us, and have allowed us to be disgraced in this way, why have You not shown pity to the sanctity of Your mighty name** by which we are called?

And with regard to her and others like her, Jeremiah lamented: “O daughter of My people, gird yourself with sackcloth and roll in ashes; make you mourning as for an only son, most bitter lamentation, for the spoiler shall suddenly come upon us” ([Jeremiah 6:26](#))

וזאת אומרת אני כהנת בת
כהנים גדולים אנשא לעבד
ובכו כל הלילה
כיון שעלה עמוד השחר הכירו
זה את זה ונפלו זה על זה וגעו
בבכיה עד שיצאה נשמתן
ועליהן קונן ירמיה (איכה א,
טז) על אלה אני בוכיה עיני
עיני יורדה מים

אמר ריש לקיש מעשה באשה
אחת וצפנת בת פניאל שמה
צפנת שהכל צופין ביופיה בת
פניאל בתו של כהן גדול
ששימש לפני ולפנים
שנתעלל בה שבאי כל הלילה
למחר הלבישה שבעה חלוקים
והוציאה למוכרה בא אדם אחד
שהיה מכווער ביותר אמר לו
הראני את יופיה אמר לו ריקא
אם אתה רוצה ליקח קח שאין
כיופיה בכל העולם כולו
אמר לו אף על פי כן הפשיטה
שה חלוקים ושביעי קרעתה
ונתפלשה באפר אמרה לפניו
רבוננו של עולם אם עלינו לא
חסת על קדושת שמך הגבור
למה לא תחוס
ועליה קונן ירמיה (ירמיהו ו,
כו) בת עמי חגרי שק והתפלשי
באפר

The Battle over Control

היכל